

TRILOGIJA SKRHANO MORE:

POLA KRALJA

POLA SVETA

TRILOGIJA PRVI ZAKON:

OŠTRICA

VEŠALA

POSLEDNJI ARGUMENT KRALJEVA

DŽO ABERKROMBI

POLA SVETA

Druga knjiga *Skrhanog mora*

Preveo
Ivan Jovanović

■ Laguna ■

Naslov originala

Joe Abercrombie
HALF THE WORLD

Copyright © Joe Abercrombie Ltd, 2015
Map copyright © Nicolette Caven 2015

Translation copyright © 2016 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Za Iv

Stoka umire,
Rod umire,
Svi su ljudi smrtni:
Ali znam jedno
Što nikada ne mre –
Slava velikoga dela
Iz *Havamala*, govora Visokog

Rangheld

Lanangad

Smolod

VANSTERLAND

VISOKI

Ordbek

Hemenholm

Diona

VULSGARD

Rojstok

SAGENMARK

Amvend
Skefte

SKRHANO
MORE

TORLBI
Skanerola

Strokom

GETLAND

Helijun

Vistanger

TROVENLAND

Saltvejr

SENDI

Veska

Kanof

TORLBI

Barloo 771

SKEKENDOM

Kuskilde

Skoder

JUTMARK

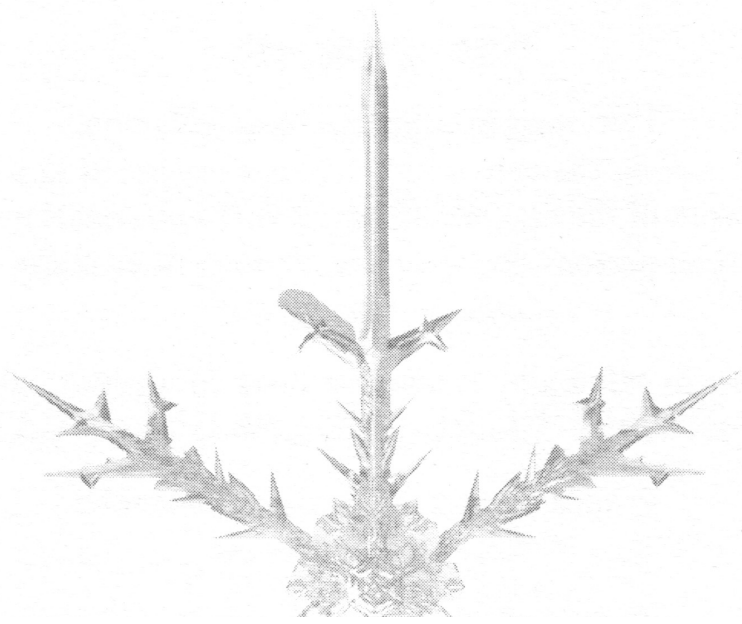
Rirskoft

I

OTPADNICI

Dostojni

Pokolebao se tek na tren, ali dovoljno da ga Trn rubom svog štita tresne u muda.

Čula je kako je Brand zastenjao od bola čak i kroz graju koju su drugi momci dizali.

Trnin otac je običavao da govori: *Onaj tren kada zastaneš biće tren kada ćeš izgubiti glavu*, i celoga života je živela – i dobro i uglavnom loše – vodeći se tim savetom. I zato je iskezila zube u ratnički kez – na kraju krajeva, to joj je omiljeni izraz lica – pa gurnula naviše napinjući se u kolenima i napala Branda jače nego ikada.

Naletela je na njega ramenom, tako da su im se štitovi uz tresak sudarili, pa zaškripali jedan o drugi, dok se pesak rasipao od njegovih peta a on se zateturao niz žal, lica iskrivljenog od bola. Zamahnuo je na nju, ali ona se izmakla ispod njegovog drvenog mača, pa svojim sevnula nisko i uhvatila ga preko bedra, tik ispod ruba njegove verižne košulje.

Brandu se mora odati priznanje zbog toga što nije pao, pa čak ni kriknuo od bola, već samo odskočio šepajuć i mršteći se. Trn razmrda ramena, čekajući da vidi hoće li majstor

Hunan to proglasiti pobedom, ali on je samo stajao nemo kao kipovi u Bogodvorani.

Neki majstori oružnici ponašaju se kao da su mačevi za vežbanje zapravo stvarni i zaustavljaju dvoboj kada se zada udarac koji bi čeličnim sečivom bio smrtonosan. Ali Hunan voli da vidi učenike postavljene na svoje mesto, da ih vidi povređene i da nauče težak nauk. Bogovi znaju da je Trn na Hunanovom vežbalištu muku mučila s teškim naucima. Drago joj je što sada ona druge podučava.

I zato se Brandu podrugljivo nasmešila – na kraju krajeva, to je njen drugi po omiljenosti izraz lica – pa vrisnula: „Hajde, kukavice jedna!“

Brand je jak kao bik i još spreman za borbu, ali šepa i umoran je, a Trn se postarala da je nagib žala na njenoj strani. Netremice ga je gledala, pa izbegla jedan udarac, potom i drugi, a onda se izmakla jednom trapavom udarcu preko glave koji mu je otvorio čitav bok. *Najbolje je zariti mač neprijatelju u leđa*, običavao je da govori njen otac, ali bok je skoro jednako dobar. Njen drveni mač tresnu po Brandovim rebrima uz zvuk kao da se brvno cepa, tako da se on bespomoćno zatetura a Trn isceri još više. Nema osećanja tako slatkog kao što je kada nekog udariš baš kako treba.

Podigla je don čizme na njegovo dupe, pa ga gurnula da plusne na sve četiri u poslednji talas, koji je šušteći zahvatio i njegov mač i odneo ga niz žal, ostavljajući ga upetljanog u nekakav korov.

Prišla je bliže i Brand se lecnuo gledajući je odozdo, mokre kose slepljene za jednu stranu lica a zuba krvavih od onda kada ga je udarila glavom. Možda bi trebalo da joj ga bude žao. Ali prošlo je dosta vremena otkad je Trn mogla priuštiti sebi da oseća sažaljenje.

Umesto toga je pribila iskrzano drveno sečivo uz njegov vrat i kazala: „Pa?“

„Dobro.“ On joj slabašno mahnu da se skloni, jedva u stanju da povрати dah u dovoljnoj meri da progovori. „Dosta mi je.“

„Ha!“, prodra mu se ona u lice.

„Ha!“, prodra se ona na utučene mladiće oko vežbališta.

„Ha!“, prodra se ona na majstora Hunana i pobeđnički diže mač i štit, pa zatrese njima ka nebu.

Začulo se nešto mlitavog tapšanja i mrmljanja i to je bilo to. Tapšali su daleko izdašnije za daleko bednije pobeđe, ali Trn nije tu da bi joj tapšali.

Ona je tu da bi pobeđivala.

Majka Rat ponekad dodirne devojkju i gurne je među mladiće na vežbalište, da bi je učila da se bori. Među mladom decom uvek ih ima nekoliko, ali sa svakom godinom koja prolazi sve se više njih okreće prikladnijim stvarima, a onda ih drugi okreću ka tim stvarima, pa onda viču na njih, ugnjetavaju i batinama ih teraju na te stvari, sve dok se sramotni korov ne iskoreni i samo slavni cvet muškosti ostane.

Ako Vansterani pređu granicu, ako Ostrvljani doplove u pljačkaški pohod, ako lopovi napadnu u mraku, getlandske žene brzo se dokopaju sečiva i bore se do smrti, a mnoge od njih se pritom bore vraški dobro. Oduvek je tako bilo. Ali kada je poslednji put neka žena prošla iskušenje, položila zavete i zaslužila mesto u pohodu?

Ima priča, ima pesama, ali čak ni Matora Fen, najstarija u Torlbiju, a neki kažu čak i na celom svetu, za sve svoje bezbrojne dane nikada nije čula za tako nešto.

Sve do sada.

Sav taj trud. Sav taj prezir. Sav taj bol. Ali Trn ih je pobeđila. Sklopila je oči, osećajući kako joj slani vetar Majke

More ljubi znojavo lice i pomislila na to koliko bi njen otac bio ponosan.

„Prošla sam“, prošapta ona.

„Ne još.“ Trn nikada nije videla majstora Hunana da se nasmešio, ali nikada ga nije videla ni da se mršti toliko zlokobno. „Ja odlučujem kroz koja ćeš iskušenja prolaziti. Ja odlučujem kada si prošla.“ On pogleda mladiće njenih godina. Bili su to šesnaestogodišnji mladići, a neki od njih su već narasli kao kvasac od ponosa zbog toga što su oni prošli svoja iskušenja. „Rauče. Ti ćeš se sledeći boriti protiv nje.“

Rauk izvi obrve, pa pogleda Trn i slegnu ramenima. „Zašto da ne?“, kaza i istupi iz reda svojih parnjaka i kroči na vežbalište, čvrsto vezujući remenje štita i uzimajući mač za vežbanje.

On je okrutan i vešt. Ni izbliza snažan kao Brand, ali daleko manje kolebljiv. Svejedno, Trn ga je ranije pobeđivala i opet...

„Rauk“, reče Hunan, a njegov kvrgavi prst odluta dalje, „Sordaf i Edval.“

Pobednička toplina iščile iz nje kao splaćina iz razvaljenog korita. Kroz okupljene mladiće pronese se žamor kada Sordaf – krupan, trom i nimalo domišljat, ali vraški dobar izbor za nekoga ko je već pao – nezgrapno kroči na pesak, zatežući debelim prstima remenje na verižnjači.

Edval, brz i uzanih ramena, sa raščupanim smeđim kovrdžama – nije se smesta pomerio. Trn je oduvek mislila da je on jedan od boljih ljudi. „Majstore Hunane, nas trojica...“

„Ako hoćeš svoje mesto u kraljevom pohodu“, odbrusi Hunan, „ima da radiš šta ti se kaže.“

Svi oni hoće svoje mesto. Žude za njim skoro koliko Trn. Edval se namršti gledajući ulevo pa udesno, ali niko

---

ne diže glas. On nevoljno stade između druge dvojice i uze drveni mač.

„Ovo nije pošteno.“ Trn se navikla na to da se uvek pravi hrabrom, ma koliko joj okolnosti ne išle naruku, ali glas joj je u tom trenutku podsećao na očajničko blejanje. Kao da je bespomoćno jagnje koje teraju pod koljački nož.

Hunan frknu zanemarujući te njene reči. „Curo, ovo je bojište, a na bojištu poštenja nema. Smatraj to poslednjim naukom koji ćeš ovde dobiti.“

Na to se gdegdje začu smejuljenje. Verovatno neki od onih koje je ovom ili onom prilikom osramotila tako što ih je odrala od batina. Brand je iza nekoliko pramenova kose koji su mu pali preko lica sve to gledao, jednom rukom se držeći za raskrvavljena usta. Ostali su nikom poniknuli. Svi znaju da to nije pošteno. Ne mare.

Trn stisnu zube pa ruku štitonošu prinese vrećici koja joj je visila oko vrata i čvrsto je stegnu. Skoro otkad zna za sebe ona se bori protiv celoga sveta. Ako nešto može da se kaže za Trn, to je da je ona borac. Oni, vala, neće tako brzo zaboraviti ovu bitku.

Rauk trznu glavom dajući znak ostalima i oni se raširiše, nameravajući da je opkole. To možda i nije najgora moguća stvar po nju. Ako napadne dovoljno brzo, mogla bi da odvoji jednoga od druge dvojice i tako sebi obezbedi makar trunčicu prilike da se odupre preostalima.

Gledala ih je u oči, pokušavajući da oceni šta će uraditi. Edval se nevoljno držao u pozadini. Sordaf je podignutog štita motrio na nju. Rauk je mlitavo držao mač, praveći se važan pred gomilom posmatrača.

Samo da mu skine taj kez s lica. Samo da ga raskrvari i biće zadovoljna.

Smešak ga izdade kada ona pusti bojni krik. Rauk štitom dočeka njen prvi udarac, uzmičući pred njom, pa i drugi – od kojeg se iverje razlete – a onda ga ona prevari pogledom tako da on diže štit visoko, pa ona u posljednjem trenutku zadade nizak udarac i zakači ga preko boka. On dreknu, izvrćući se postrance tako da je potiljkom bio okrenut prema njoj. Već je opet dizala mač.

Nešto joj zatreperi u krajičku oka i začu se mučan zvuk mrvljenja. Skoro da ništa nije osećala dok je padala. Ali odjednom pesak grunu u nju baš gadno, tako da se otupelo i ošamućeno zagledala u nebo.

Eto, u tome je muka kada napadaš jednog a zanemaruješ drugu dvojicu.

Galebovi su se dozivali i šestarili pod oblacima.

Torlbijske kule crnele su se naspram jarkog neba.

Najbolje da ustaneš, rekao je njen otac. Na leđima nećeš izvojevati nikakvu pobedu.

Trn se tromo i nespretno prevrnu, tako da joj vrećica ispade ispod okovratnika i zanjiha se na svojoj vrpci, a čitavo lice ju je bolelo.

Hladna voda zapljusnu žal i preplavi joj kolena, a ona ugleda Sordafa kako gazi nogom i začu oštar prasak kao da se neka suva grana lomi.

Koprcala se da ustane, ali Raukova čizma je tresnu u rebra i prevrnu je na leđa, a ona se zakašlja.

Talas se povuče i nestade, a krv joj zagolica gornju usnu, prskajući po mokrom pesku.

„Da li da stanemo?“, začula je Edvalov glas.

„Jesam li vam rekao da stanete?“, čuo se Hunanov glas u odgovor, a Trn je čvrsto stegla pesnicu oko balčaka, prikupljajući snagu za još jedan pokušaj.

Ugledala je Rauka kako joj prilazi i kada je krenuo da je šutne, uhvatila ga je za nogu, čvrsto je privijajući uz grudi. Silovito je skočila na noge, režeći mu u lice, a on se preturio na leđa mlatarajući rukama.

Zateturala se na Edvala, više padajući na nos nego jurišajući, a Majka More, Otac Zemlja, Hunanovo mrštenje i lica mladića koji su sve to gledali ljuljali su se i njihali joj se pred očima. On je uhvati, više je držeći nego pokušavajući da je obori. Ona ga zgrabi za rame, a zapešće joj se iskrenu i mač joj izlete iz šake dok se teturala pored njega, padajući na kolena i opet se dižući, a štit joj je landarao po boku na iskidanom remenu dok se okretala, pljujući i psujući, da bi se na kraju samo ukočila.

Sordaf je stajao, mlitavo držeći mač, i zurio.

Rauk je ležao laktovima se naslanjajući na mokat pesak i zurio.

Brand je stajao među ostalim momcima, razjapljenih usta, a svi su oni zurili.

Edval je otvorio usta, ali čuo se samo čudan gnjecavi zvuk, nalik na prdež. Ispustio je sečivo za vežbanje i nespreno se pipao po vratu.

Balčak Trninog mača bio je tu. Drveno sečivo se polomilo kada ga je Sordaf zgazio, i pretvorilo u dugačak iver. Iver je štrčao kroz Edvalovo grlo, a vrh mu je blistao od crvene krvi.

„Bogovi“, prošapta neko.

Edval pade na kolena balaveći krvavu penu po pesku.

Majstor Hunan uhvati momka kada se prevrnuo na bok. Brand i još neki smesta se okupiše oko njih, vičući uglas. Trn jedva da ih je čula od toga koliko joj je srce lupalo.

Stajala je njišući se dok joj je lice sevalo od bolova, a vetar joj je nanosio raščupanu kosu u oči i pitala se da li je sve to

samo košmar. Mora da jeste. Molila se da jeste. Čvrsto je sklapala oči, čvrsto, čvrsto.

Kao kada su je odveli do tela njenog oca, belog i hladnog ispod kupole Bogodvorane.

Ali to je bilo stvarno – a i ovo je.

Kada je otvorila oči, momci su i dalje klečali oko Edvala, tako da je jedino videla njegove ispružene mlitave noge. Crni mlazevi tekli su niz pesak, a onda je Majka More poslala talas koji ih je pretvorio u crvenilo, pa su onda postali ružičasti, pa su se onda sprali i nestali.

I prvi put za dugo vremena Trn se istinski uplašila.

Hunan je lagano ustao, pa se lagano okrenuo. On se uvek mršti – a najviše na nju. Ali sada su mu oči blistale kako ona to nikada nije videla.

„Trn Batu.“ Upre jednim crvenim prstom u nju. „Nazivam te ubicom.“

U senkama

„Čini dobro“, rekla je Brandu majka na dan kada je umrla. „Stoj obasjan svetlošću.“
On sa šest godina teško da je razumeo šta znači činiti dobro. Ni sa šesnaest nije siguran da je išta bliži razumevanju. Na kraju krajeva, eto njega kako trači ono što bi trebalo da je njegov trenutak najvećeg ponosa, i dalje pokušavajući da razluči šta je to dobro koje treba da učini.

Visoka je počast stražariti pred Crnom stolicom. Biti pred bogovima i ljudima prihvaćen kao getlandski ratnik. Za to se borio, zar ne? Valjda je za to krvario? Valjda je zaslužio svoje mesto? Otkad Brand pamti, san mu je bio da pod oružjem i među svojom sabraćom stoji na svetom kamenju Bogodvorane.

Ali ne oseća se kao da stoji obasjan svetlošću.

„Brine me ovaj pohod na Ostrvljane“, govorio je otac Jarvi, vraćajući raspravu na početak, kao što staratelji izgleda uvek čine. „Visoki kralj je zabranio da se mačevi vade iz kanija. On će to prihvatiti veoma rđavo.“

„Visoki kralj sve zabranjuje“, kazala je kraljica Laitlin, jednom rukom se držeći za trbuh bremenit od deteta u njemu, „i sve prihvata veoma rđavo.“

Pored nje, kralj Util se pomerio napred sedeći u Crnoj stolici. „Za to vreme on zapoveda Ostrvljanima, Vansteranima i svim drugim psetima koje može potčiniti svojoj volji i namerama da vade mačeve iz kanija protivu nas.“

Nalet besa proneše se među getlandskim velmožama i vlastelinkama okupljenim pred postoljem. Pre nedelju dana Brandov glas čuo bi se najjače.

Ali sada mu je u mislima samo Edval s drvenim mačem zarivenim kroz vrat, kako balavi crvene bale i ispušta nekakav hroptav zvuk kao svinja. Poslednji zvuk koji će ikada ispustiti. I Trn, koja se njiše na pesku, kose slepljene za okrvavljeno lice, usta razjapljenih od toga što ju je Hunan nazvao ubicom.

„Dva broda su mi napadnuta!“ Trgovkinji je draguljima orošen ključ poskakivao na nedrima dok je mlatarala pesnicom ka postolju. „I nije samo tovar otet već su i ljudi izginuli!“

„A Vansterani su opet prešli granicu!“, začu se grlen povik s muške strane dvorane, „i spalili domaćinstva, pa odveli u roblje čestiti getlandski svet!“

„Grom gil Gorm je viđen tamo!“, neko viknu, a na sam pomen tog imena pod kupolu Bogodvorane poleteše promrmljane psovke. „Lomitelj Mačeva glavom i bradom!“

„Ostrvljani moraju da plate krvlju“, procedi jedan stari jednooki ratnik, „a onda Vansterani i Lomitelj Mačeva s njima!“

„Naravno da moraju!“, viknu Jarvi besnoj gomili, dižući usahlu levu šaku nalik na krabina klešta kako bi ih smirio, „ali pitanje je kada i kako. Mudri čekaju da im se ukaže prilika, a mi ni u kom slučaju nismo spremni na rat s visokim kraljem.“

„Čovek je uvek spreman na rat.“ Util blago okrenu jabuku svog mača tako da golo sečivo blesnu u polumraku. „Ili nije nikada.“

Edval je uvek bio spreman. Čovek koji je nepokolebljivo stajao uz čoveka pored sebe, baš kao svaki pravi getlandski ratnik. On zacemento nije zaslužio da zbog toga izgubi glavu.

Trn nikada nije marila ni za šta dalje od sopstvenog nosa, a Brandu se ništa više nije umilila onim udarcem štitom u muda. Ali borila se do izmaka svih snaga i to protiv nadmoćnog neprijatelja, baš kao što bi jedan getlandski ratnik i trebalo da čini. Valjda ne zasluuje da zbog toga bude proglašena ubicom?

On sa grizom savesti pogleda kipove šestoro visokih bogova, koji su se kao sudije nadnosili nad Crnom stolicom. Nadnosili se nad njim. Migoljio se kao da je on ubio Edvala i nazvao Trn ubicom. On je samo gledao.

Gledao ne čineći ništa.

„Visoki kralj može u rat protiv nas pozvati pola sveta“, govorio je otac Jarvi, strpljivo kao učitelj mačevanja kada deci objašnjava osnove. „Vansterani i Trovenci su mu se zavetovali na odanost, Inglinzi i Nizozemci se mole njegovom Jednom Bogu a baba Veksen sklapa savezništva i na jugu. Opoljeni smo neprijateljima i moramo da nađemo prijatelje kako bismo...“

„Čelik je odgovor.“ Kralj Util prekide svog staratelja glasom ostrim kao sečivo. „Čelik uvek mora da bude odgovor. Okupi getlandske ljude. Naučićemo one strvinarske Ostrvljane pameti tako da će to dugo pamtiti.“ Sa desne strane dvorane namršteni muškarci u znak odobravanja zatapšase pesnicama po prsima prekrivenim verigama i tokama, a s leve strane dvorane žene čije su se kose blistale od ulja besno zažagoriše u znak podrške.

Otac Jarvi pognu glavu. Njegovo je da govori i da se zalaže za poruku Oca Mira, ali čak je i on ostao bez reči. Danas vlada Majka Rat. „Onda je čelik.“

Brand bi trebalo da je time ushićen. Veliki pohod, baš kao u pesmama, a on ratnik u njemu! Ali i dalje je zarobljen pored vežbališta i čačka krastu koja se skorila po onome što je mogao da učini drugačije.

Da se nije pokolebao, da je udario bez trunke milosti, kao što priliči pravom ratniku, pobedio bi Trn i tu bi se sve okončalo. Ili da je digao glas skupa sa Edvalom kada je Hunan poslao njih trojicu protiv nje jedne, možda bi svi zajedno mogli da to zaustave. Ali on nije digao glas. Suočavanje s neprijateljem na bojištu traži hrabrost, ali tada su prijatelji uz tebe. Biti sam protiv svojih prijatelja – za to se traži drugačija hrabrost. A Brand se i ne pretvara da je ima.

„A imamo i pitanje Hild Batu“, reče otac Jarvi, a Brand se na to ime lecnu kao lopov kojeg su uhvatili sa šakom oko kese.

„Koga?“

„Kćerke Storna Glavozemnog“, objasni kraljica Laitlin. „Ona sebe zove Trn.“

„Bogami, nije tek ubola nekoga u prst“, primeti otac Jarvi. „Ubila je mladića na vežbalištu i nazvana je ubicom.“

„Ko ju je tako nazvao?“, glasno zapita Util.

„Ja.“ Zlatna kopča za plašt majstora Hunana blesnula je kada je istupio pravo na zrak svetlosti što je padao na podnožje postolja.

„Majstor Hunan.“ Redak osmeh zaigra u krajičku kraljevih usana. „Dobro pamtim naše dvoboje na vežbalištu.“

„Dragocene uspomene, kralju moj, premda za mene bolne.“

„Ha! Video si to ubistvo?“

„Iskušavao sam svoje najstarije učenike kako bih procenio ko je dostojan da se pridruži tvom pohodu. Trn Batu je bila među njima.“

„Ona se sramoti pokušavajući da zauzme ratničko mesto!“, viknu jedna žena.

„Sramoti nas sve!“, dodade druga.

„Žena nema šta da traži na bojištu!“, začu se grubi muški glas i glave zaklimaše na obe strane prostorije.

„Zar Majka Rat nije žena?“ Kralj upre prstom ka visokim bogovima koji su se nadvijali nad njima. „Mi joj samo nudimo izbor. Majka Vrana bira dostojne.“

„I nije odabrala Trn Batu“, kaza Hunan. „Ta devojka je otrovne naravi.“ Vrlo istinito. „Nije prošla iskušenje koje sam joj namenio.“ Delimično istinito. „Usprotivila se mom sudu i ubila mladog Edvala.“ Brand trepnu. To nije baš laž, ali jeste daleko od istine. Hunanova seda brada njihala se dok je odmahivao glavom. „I tako sam izgubio dvoje učenika.“

„Nemarno s tvoje strane“, primeti otac Jarvi.

Glavni oružar stisnu pesnice, ali kraljica Laitlin prva progovori. „Kakva bi kazna sledovala za takvo ubistvo?“

„Gnječenje između dva kamena, kraljice moja.“ Staratelj je govorio smireno, kao da oni razmatraju da li da zgaze neku bubu a ne čoveka – i to nekoga koga Brand poznaje skoro celog života. Osobu koja mu je skoro jednako dugo mrska, ali svejedno.

„Da li neko ima da kaže nešto u korist Trn Batu?“, zagrmee kralj.

Jeka njegovog glasa zamre i za sobom ostavi zagrobni muk. Sada je vreme da se kaže istina. Da se učini dobro. Da se stoji na svetlosti. Brand se zagleda preko Bogodvorane i reči mu zamreše u grlu. Ugleda Rauka kako stoji na svom

mestu i smeška se. Sordaf je takođe tu stajao, lica bezizražajnog. Oni ni da zucnu.

Pa tako nije ni Brand.

„Teško je narediti smrt nekoga tako mladog“, kaza Util sa svoje Crne stolice, a verižnjače zazveckaše i suknje zašuštaše kada svi osim kraljice padoše na kolena. „Ali ne možemo da okrenemo leđa nečemu što je ispravno samo zato što je bolno.“

Otac Jarvi se pokloni još dublje. „Udeliću pravdu u skladu s zakonom.“

Util pruži ruku ka Laitlin i njih dvoje se zajedno spustiše niz stepenice postolja. Pitanje Trn Batu je rešeno gnječenjem između dva kamena.

Brand je samo zurio u neverici, osećajući mučninu. Bio je uveren da će se makar neko od momaka javiti, jer oni jesu poštteni. Ili da će Hunan ispričati kakva je bila njegova uloga u svemu tome, jer njega poštuju kao glavnog oružara i učitelja mačevanja. Bio je ubeđen da će kralj ili kraljica izvući istinu, jer oni su mudri i pravični. Da bogovi neće dozvoliti da takva nepravda prođe tek tako. Da će neko uraditi nešto.

Možda su svi oni, baš kao on, čekali da neko drugi ispravi stvar.

Kralj je hodao ukočeno, sa isukanim mačem u naručju, a železnosivi pogled nije mu vrludao ni levo ni desno. Kraljičino i najmanje klimanje glavom primano je kao dar, a ponekom usputnom rečju stavljala je do znanja da ova ili ona osoba ima tu čast da je poseti u njenoj menjačnici nekim važnim poslom.

Prilazili su bliže i bliže.

Brandovo srce je divlje tuklo u nedrima. Usta su mu bila razjapljena. Kraljica ga je na tren prostrelila ledenim pogledom, a on je u muku i tišini punoj stida i sramote pustio da kraljevski par prođe pored njega.

Sestra mu je uvek govorila da nije njegovo da rešava muke celoga sveta. Ali ko će ako ne on?

„Oče Jarvi!“, izlete mu, i to preglasno, a onda – kada se staratelj okrenu da ga pogleda – on promuca pretiho: „Moram da razgovaram s tobom.“

„O čemu, Brande?“ On na to zastade. Nije mu ni nakraj pameti bilo da otac Jarvi ima blage predstave ko je on.

„O Trn Batu.“

Dug muk. Staratelj je možda tek nekoliko leta stariji od Branda, blede puti i blede kose kao da je sva boja isprana iz njega, tako mršav i ispijen da bi ga i vetrić oduvao, pa uz to i sa kljastom šakom, ali izbliza je bilo nečega jezivog u starateljevom pogledu. Nečega zbog čega se Brand pogurio.

Ali sada mu povratka nema. „Ona nije ubica“, promrmljao je.

„Kralj misli da jeste.“

Bogovi, grlo mu se osušilo, ali Brand je terao dalje, baš kao što bi pravi ratnik trebalo da čini. „Kralj nije bio na pesku. Kralj nije video ono što sam ja video.“

„A šta si ti video?“

„Borili smo da zaslužimo učešće u pohodu...“

„Da mi više nikada nisi rekao nešto što već znam.“

Ovo baš i ne ide onako glatko kako se Brand nadao da će ići. Ali tako je s nadanjima. „Trn se borila protiv mene, a ja sam se pokolebao... zaslužila bi učešće. Ali majstor Hunan je poslao još trojicu na nju.“

Jarvi na tren pogleda prema ljudima koji su postojano izlazili iz Bogodvorane, pa mu se još malčice približi. „Trojicu odjednom?“

„Edval je bio jedan od njih. Nije htela da ga ubije...“

„Kako je prošla protiv trojice?“

Brand trepnu, uhvaćen u raskoraku. „Pa... ubila je više njih nego što su oni nje.“

„To je neupitno. Nema dugo kako sam tešio Edvalove roditelje i obećavao im pravdu. Dakle, ona ima šesnaest godina?“

„Trn?“ Brand nije baš bio siguran kakve to veze ima s njenom osudom. „Ja... mislim da je tako.“

„I istrajala je na vežbalištu sve to vreme protiv momaka?“ Odmerio je Branda od glave do pete. „Protiv muškaraca?“

„Obično joj ide bolje nego da samo istrajava.“

„Mora da je veoma žestoka. Veoma odlučna. Veoma tvrdoglava.“

„Koliko sam mogao da ocenim, glava joj je od bukovine.“ Brand shvati da joj nimalo ne pomaže, pa slabašno promumlja: „Ali... ona nije loš čovek.“

„Niko nije, svojoj majci.“ Otac Jarvi teško uzdahnu. „Šta bi ti hteo da uradim?“

„Šta... šta bih ja hteo?“

„Da li da oslobodim tu devojkicu koja je sklona pravljenu nevolja i da tako Hunana i roditelje onog mladića učinim svojim neprijateljima, ili da je smrvim između kamenja i tako im udovoljim? Šta je tvoje rešenje?“

Brand nije očekivao da će morati da nudi rešenja. „Valjda... sledi zakon?“

„Zakon?“ Otac Jarvi frknu. „Zakon je više Majka More nego što je Otac Zemlja – stalno se komeša. Zakon je lutka na strunama, Brande. Govori ono što mu ja kažem da govori.“

„Samo sam mislio da bi trebalo da nekome kažem... pa... istinu?“

„Kao da je istina dragocena. Brande, pod svakim listom opalim u jesen mogao bih da nađem hiljadu istina: svako ima svoju. Ali tebi je na pameti bilo samo da to breme prebaciš na mene, zar ne? Silno sam ti zahvalan. Sprečavanje da se

---

Getland ne upusti u rat protiv čitavog Skrhanog mora nije mi dovoljan posao.“

„Mislio sam... da je ovo činjenje dobra.“ Činiti dobro mu odjednom izgleda daleko manje kao jarko svetlo pred njegovim očima, jasno kao Majka Sunce, a daleko više kao varljivo svetlucanje u pomračini Bogodvorane.

„Čije dobro? Moje? Edvalovo? Tvoje? Kao što svako od nas ima svoju istinu, tako svako ima svoje dobro.“ Jarvi mu se opet približi, govoreći još tiše. „Majstor Hunan će možda naslutiti da si tu svoju istinu podelio sa mnom i šta onda? Jesi li razmišljao o posledicama?“

One sada sinuše Brandu i zasuše ga kao tek napadali sneg. On diže pogled i vide kako Rauku oči blistaju u senkama sve praznije dvorane.

„Čovek koji misli samo na to kako da čini dobro, ali ne razmišlja o posledicama...“ Otac Jarvi diže usahlu šaku i onim jednim iskrivljenim prstom pritisnu Branda po grudima. „To je opasan čovek.“

I staratelj se okrenu, a kraj njegovog vilin-štapa lupkao je po kamenju koje se tokom godina uglačalo kao staklo, ostavljajući Branda da razrogačenim očima zuri u tminu, zabrinutiji nego što je ikada bio.

Uopšte se ne oseća kao da stoji obasjan svetlošću.

Pravda

Trn je sedela i zurila u svoje prljave nožne prste, blede kao crvi u tami.

Nije imala predstave zašto su joj uzeli čizme. Teško da će se dati u beg tako levim gležnjem okovana za jedan memljivi zid, a desnim zapešćem za drugi. Jedva da je mogla da dohvati vrata svoje ćelije, a kamoli da ih istrgne iz šarki. Osim što je čačkala kraste ispod slomljenog nosa sve dok nisu prokrvarile, nije imala šta da radi osim da sedi i razmišlja.

Dve stvari koje voli najmanje na svetu.

Drhtavo je uzdahnula. Bogovi, što tu vonja. Trula slama i pacovski brabonjci smrdeli su, a smrdelo je i vedro koje nikada nisu praznili, kao i buđ i zardalo gvožđe, a nakon dve noći provedene tu najviše je smrdela ona.

Da je ma koji drugi dan, ona bi plivala u zalivu, noseći se s Majkom More, ili bi se verala uz litice noseći se s Ocem Zemljom, ili bi možda trčala, veslala ili vežbala sa starim očevim mačem u dvorištu njihove kuće, boreći se protiv stubova izranavljenih od mača i pretvarajući se dok iverje

i opiljci lete da su ti stubovi zapravo getlandski neprijatelji – Grom gil Gorm, Stir od Ostrva ili čak visoki kralj lično.

Ali ona danas mačem vitlati neće. Počela je da misli kako je zamahnula poslednji put. To joj se čini daleko i predaleko od pravde i poštenog. Mada, kao što Hunan reče, jedan ratnik ne može da se oslanja na to šta je pošteno a šta nije.

„Imaš posetioca“, reče ključarka, jedna gojazna gromada od žene s tucetom lanaca oko vrata koji su neprestano zveketali, i licem koje je podsećalo na vreću punu sekira. „Ali moraćeš da požuriš.“ To rekavši, ona uz škripu otvori debela i teška vrata.

„Hild!“

Trn ovoga puta nije odbrusila majci da se tog imena odrekla kada joj je bilo šest godina i kada je oca ubola u prst njegovim rođenim bodežom, a on ju je nazvao „trn“. Morala je da dà sve od sebe kako bi ispravila noge i ustala, onako bolna, umorna i iznenada besmisleno posramljena stanjem u kojem se nalazi. Bez obzira na to što ona nimalo ne mari za to kako nešto izgleda, znala je da je njenoj majci stalo do toga.

Kada se Trn dovuče na svetlost, njena majka prinese ustima jednu bledu šaku. „Bogovi, šta su ti to uradili?“

Trn mahnu ka svom licu, tako da lanci zazvečaše. „Ovo se desilo na vežbalištu.“

Majka joj pride rešetkama, a videlo se da joj se oči crvene od plakanja. „Kažu da si umorila jednog mladića.“

„Nije to bilo mučki.“

„Ali jesi ubila nekog momka?“

Trn pokuša da proguta pljuvačku, ali grlo joj beše suvo. „Edvala.“

„Bogovi“, opet prošapta njena majka, a donja usna joj zadrhta. „Oh, bogovi, Hild, zašto nisi mogla da...“

„Budem neko drugi?“ , dovrši Trn umesto nje. Neko s kime je lako, neko ko je normalan. Kći koja ne želi da vitla ničim težim od igle, koja se oblači u južnjačku svilu umesto u verižne košulje i ne sanja ni o čemu osim o tome da nosi ključ nekog bogataša.

„Znala sam da će se ovo desiti“ , gorko kaza njena majka. „Otkad si otišla na vežbalište. Otkad smo videle tvog oca mrtvog, znala sam da će se ovo desiti.“

Trn oseti kako joj igra mišić u obrazu. „To što si bila u pravu može da ti bude uteha.“

„Zar misliš da mi je išta u svemu ovome utešno? Kažu da će smrviti kamenjem moje jedino dete!“

Trn tada prože studen, duboka studen. Teško je disala – kao da već gomilanju kamenje na nju. „Ko to kaže?“

„Svi kažu.“

„Otac Jarvi?“ Staratelj govori šta je u zakonu. Staratelj će saopštiti presudu.

„Ne znam. Mislim da ne. Ne još.“

Ne još – to je sva mera njene nade. Trn je osetila toliku slabost da je jedva mogla da zgrabi rešetke. Navikla je da se pravi hrabrom, ma koliko bila uplašena. Ali teško je sa hrabrošću gledati Smrt pravo u oči. Najteže.

„Najbolje da odeš.“ Ključarka poče da odvlači njenu majku.

„Moliću se“, viknu ona dok je ronila suze niz lice. „Moliću se Ocu Miru za tebe!“

Trn htela da odvrati: „Proklet bio Otac Mir“, ali nije imala daha. Digla je ruke od bogova kada su pustili njenog oca da umre uprkos svim njenim molitvama, ali počinje da joj se čini kako joj je jedina nada da se desi neko čudo.

„Žao mi je“, reče joj ključarka gurajući ramenom vrata da ih zatvori.

„Ni izbliza koliko meni.“ Trn sklopi oči i pusti da joj čelo padne na rešetke, pa čvrsto stegnu vrećicu ispod prljave košulje. Vrećicu u kojoj su bile kosti prstiju njenog oca.

Nemamo mnogo vremena, a vreme koje potrošiš na samo-sažaljevanje protraćeno je vreme. Svaka njegova reč bila joj je urezana u srce, ali ako je ikada bilo trenutka da se samo-sažaljeva, onda je to sada. To teško da je pravda. To teško da je pošteno. Ali neka proba da Edvalu priča o tome šta je pošteno a šta nije. Ma kako se krivica razdelila, ona ga jeste ubila. Zar se to nije njegova krv skorila na njenom rukavu?

Ubila je Edvala. Sada će oni ubiti nju.

Čula je kako iza vrata dopiru slabašni zvuci razgovora. Glas njene majke – moli, preklinje, jeca. A onda muški glas, hladan i postojan. Nije mogla da razabere šta govori, ali zvučalo je kao da su to bile teške reči. Lecnula se kada su se vrata otvorila, pa se naglo i odsečno povukla u mrak svoje ćelije, a otac Jarvi je prešao preko praga.

On je čudan čovek. Muškarac na starateljskom mestu retkost je skoro jednako velika kao žena na vežbalištu. Tek je nekoliko godina stariji od nje, ali oči su mu stare. Oči koje svašta vide. O njemu se ispredaju čudne priče. Da je sedeo u Crnoj stolici, ali da je se odrekao. Da je položio zavet osвете i to dubokih korena. Da je ubio svog strica Odema tim zakrivljenim mačem koji stalno nosi. Priča se da je on lukav kao Otac Mesec, čovek kojem treba retko verovati i kojem se nikada ne sme zameriti. A u njegovim rukama – ili makar u onoj jednoj zdravoj ruci, jer druga se završavala iskrivljenom kandžom – sada je njen život.

„Trn Batu“, kaza on. „Nazvana si ubicom.“

Na to je mogla samo da klimne, ubrzano dišući.

„Zar nemaš ništa da kažeš?“

Možda je trebalo da prkosno pljune. Da se nasmeje Smrti u lice. Kažu da je to njen otac uradio kada je ležao i nasmrtno krvario Gromu gil Gormu pred nogama. Ali ona jedino želi da živi.

„Nisam htela da ga ubijem“, prokrkljala je. „Majstor Hunan je poslao trojicu na mene jednu. To nije bilo mučko ubistvo!“

„To Edvalu nije nikakva razlika.“

Znala je da je to živa istina. Treptala je kako bi zadržala suze, srameći se svog kukavičluka, ali to je bilo jače od nje. Kako sada samo želi da nikada nije nogom kročila na vežbalište, već da je naučila da se smeška i broji novac kao što je njena majka oduvek priželjkivala. Ali željama se ništa ne kupuje.

„Molim te, oče Jarvi, pruži mi priliku.“ Zagledala se u njegove mirne, studene, sivoplave oči. „Prihvaćiću svaku kaznu. Prihvaćiću svaku pokoru. Kunem se!“

On izvi jednu bledu obrvu. „Treballo bi da paziš kakve zavete daješ, Trn. Svaki je lanac oko tebe. Ja sam se zavetovao da ću se osvetiti ubicama mog oca i taj zavet mi je i dalje teško breme. A taj bi mogao da tebe pritisne velikom težinom.“

„Težom od kamenja kojim će me smrviti?“ Ona mu pruži rastvorene dlanove, onoliko blizu koliko su joj lanci dopuštali. „Dajem sunčev zavet i mesečev zavet. Pristaću na svaku službu koju smatraš prikladnom.“

Staratelj se namršti gledajući njene prljave šake kako se pružaju, pružaju. Namršti se gledajući suze očajnice kako joj se slivaju niz lice. Naheri glavu u jednu stranu, kao da je trgovac koji prosuđuje o njenoj vrednosti. Naposletku uzdahnu dugo i nesrećno. „Oh, u redu.“

Tada zavlada tišina dok je Trn u glavi preturala njegove reči. „Dakle, nećeš me zgnječiti kamenjem?“

On mahnu kljastom šakom tako da onaj njegov jedan prst zamlatara napred-nazad. „Teško mi je da dižem veće kamenje.“

Još tišine, dovoljno duge da olakšanje preraste u sumnju. „Pa... kakva je presuda?“

„Smisliću nešto. Pusti je.“

Tamničarka zasikta kao da otključavanje ma koje brave ostavlja živu ranu, ali poslušna šta joj je rečeno. Trn protrlja belege koje joj je železo ostavilo na zapešću, osećajući se neobično lagano bez njegove težine. Toliko lagano da se zapitala da možda ne sanja. Čvrsto stisnu oči, pa zastenja kada joj ključarka baci čizme tako da je tresnuše u trbuh. Dakle, to ipak nije san.

Nije mogla a da se sve vreme ne smeši dok ih je navlačila.

„Izgleda da ti je nos slomljen“, primeti otac Jarvi.

„Nije prvi put.“ Ako se iz svega toga izvuče samo s polomljenim nosom, računajte da su je zaista bogovi blagoslovili.

„Daj da vidim.“

Staratelj je na prvom mestu vidar, pa se zato Trn nije ni lecnula kada joj se približio, pa nežno opipao kosti ispod njenih očiju, mršteći se od usredsređenosti.

„Ah“, promrmlja ona.

„Izvini, da li to boli?“

„Samo mal...“

On joj zabi prst u nozdrvu, palcem nemilosrdno pritiskajući hrbat nosa. Trn ostade bez daha i pade na kolena, pa začu prasak i oseti zaslepljujući bol u licu, a suze joj briznuše na oči.

„To je sređeno“, primeti on brišući ruku o njenu košulju.

„Bogovi!“, zacvile ona držeći se za lice koje joj je buktalo od bolova.